

Opetus- ja kulttuuritoimi

Eduskunnan sivistysvaliokunta
Lausuntopyyntö 15.8.2025

Aluehallintovirastojen asiantuntijan lausunto varhaiskasvatuslain muutosta koskevasta lakiesityksestä

Eduskunnan sivistysvaliokunta on 15.8.2025 pyytänyt aluehallintovirastoilta yhteistä asiantuntijan lausuntoa yksityisen varhaiskasvatuksen lupamenettelyn muuttamisesta rekisteröintimenettelyksi (HE 55/2025). Aluehallintovirastot kiittävät mahdollisuudesta lausua esityksestä.

Uudistuksen aikataulu

Suomessa toimii 383 yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajaa, joilla oli 899 päiväkotia (tilanne 25.8.2025). Lupa on hakemuksesta myönnetty 222 palveluntuottajalle, joilla on yhteensä 686 päiväkotia. Lupaa ei ole vielä hakenut 161 palveluntuottajaa, joilla on päiväkoteja yhteensä 203. Palveluntuottajat (päiväkotiketjut), joilla on toimintaa useiden kuntien alueilla, ovat pääsääntöisesti jo hakenneet luvan päiväkotitoiminnalleen.

Aluehallintovirastot pitävät ongelmallisena, että lakia muutetaan lupamenettelystä rekisteröintimenettelyksi kesken siirtymäajan 1.1.2023–31.12.2026 (muutossäädös 13.5.2022/326). Esitys lakimuutoksen voimaantuloaikataulusta on aluehallintovirastojen näkökulmasta liian tiukka, jotta rekisteröintimenettelyn vaatimat muutostyöt saataisi valmisteltua ennen lain voimaan tuloa. Aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ylläpitämä yksityisten palveluntuottajien Soteri-rekisteri, sähköinen asiointipalvelu ja käsittelijän sähköinen työpöytä (Sampo) ovat järjestelminä edelleen puutteellisia ja kehitystyö on kesken varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintojen osalta, mikä osaltaan vie aikaresurssia varhaiskasvatuksen järjestelmän kehittämiseltä. Muutos lupamenettelystä rekisteröintimenettelyksi edellyttää muutosten tekemistä kaikkiin edellä mainittuihin sähköisiin järjestelmiin.

Jos sähköiseen asiointiin, rekisteriin ja työpöytään ei ole voitu tehdä lakimuutoksen edellyttämiä muutoksia 1.1.2026 mennessä, joudutaan rekisteröinnit tekemään aluehallintovirastoissa väliaikaisratkaisulla

manuaalisesti. Tämä aiheuttaa lisäresurssin tarvetta ja merkittävää viivästystä rekisteröintiprosessiin sekä painetta korottaa rekisteröintimaksuja. Lisäksi lakimuutoksen toteutuessa tarve palveluntuottajille ja kunnille annettavaan informaatio-ohjaukseen lisääntyy väistämättä. Tähän tarpeeseen vastaaminen esitetyn mukaisessa voimaantuloaikataulussa on kuitenkin haastavaa, koska samaan ajankohtaan ajoittuu myös aluehallinnon virastouudistuksen voimaantulo.

Aluehallintovirastot katsovat, että lakimuutos olisi hyvä saattaa voimaan vasta 1.1.2027 nykyisen lupamenettelyn siirtymäajan päätyttyä.

Palveluntuottajien hallinnollinen työ

Perustuslain tarkoituksenmukaisuudenvaatimus johtaa vaatimukseen siitä, että toiminta parantaa jollakin tavalla vallitsevia olosuhteita. Esityksessä todetaan, että siirtymällä lupamenettelystä rekisteröintimenettelyyn kevennetään palveluiden järjestäjien hallinnollista työtä ja vähennetään taloudellista riskiä. Nyt esitettävä lakimuutos ei aluehallintovirastojen käsityksen mukaan tuo kuitenkaan enää merkittävää lisäkevennystä palveluntuottajan hallinnollisen työn taakkaan.

Aluehallintovirastot katsovat, että palveluntuottajan hallinnollinen taakka keveni merkittävästi jo lakimuutoksen 19.4.2024/189 myötä, kun aluehallintovirastoille säädettiin varhaiskasvatustaloudelliseen tiedonsaantioikeus veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta ja kytkennöistä, jotka ovat välttämättömiä yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista koskevan lupahakemuksen käsittelemiseksi tai 43 a §:ssä tarkoitettujen yleisten edellytysten täyttymisen selvittämiseksi tai valvomiseksi. Muutoksen myötä aluehallintovirastot ovat tarkastaneet kesäkuusta 2024 alkaen palveluntuottajan toiminnan taloudelliset edellytykset harmaantaloudenselvitysyksiköltä tilattavan velvoitteidenhoitoselvityksen avulla, eli palveluntuottajan ei tarvitse toimittaa otteita eri viranomaisien rekistereistä aluehallintovirastoon. Ulkomaisen palveluntuottajan tai omistajan tulee edelleen toimittaa asiakirjat sähköisen hakemuksen liitteenä, koska velvoitteidenhoitoselvitykseen ei saada tietoja ulkomaisilta viranomaisilta.

Luvan ja rekisteröinnin käsittelyprosessi

Esitysluonnoksen mukaan lakimuutoksen tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa toiminnan aloittamista.

Aluehallintovirastot korostavat, että varhaiskasvatuksen tämänhetkisessä lupamenettelyssä käsittelyn keskimääräinen aika on noin 30 päivää. Varhaiskasvatuksen lupakäsittely ei ole tällä hetkellä ruuhkautunut, eikä toiminnan aloitus ole viivästynyt aluehallintovirastojen käsittelyajan vuoksi.

Lupien käsittelyaikaa pidentää palveluntuottajien tekemien hakemusten puutteellisuus ja täydennyspyyntöjen tarve. Toiminnan aloittamista voi viivästyttää myös esimerkiksi tilanne, jossa toimipaikkoihin ei ole tehty tarvittavia viranomaistarkastuksia.

Voimassa olevan lain mukaisesti, kun toiminnan edellytykset täyttyvät ja kunnalta on saatu lausunto, aluehallintovirasto myöntää luvan viipymättä. Aluehallintovirastot eivät näe, että ehdotetussa rekisteröintimenettelyssä palveluntuottajan toiminnan aloitus nopeutuisi merkittävästi, vaikka toiminnan voisi aloittaa, kun kunnassa toimipaikka on tarkastettu.

Lakimuutoksen kustannusvaikutukset ja rekisteröinnin maksut

Aluehallintovirastojen näkökulmasta nykyisessä lupamenettelyssä ja ehdotetussa rekisteröintimenettelyssä ei ole merkittäviä eroja. Aluehallintovirastoille ei yksittäisen asian käsittelyn takia muodostuisi lisätyötä eikä työn vähenemistä. Kuntien tekemien tarkastusten osalta työ pysyisi ennallaan. Nykyiset suoritmaksut vastaavat kustannuksia ja työn pysyessä ennallaan rekisteröinnistä perittävät maksut tulisivat pysymään nykyisellä tasolla.

Muutos lupamenettelystä rekisteröintimenettelyksi edellyttää kuitenkin suurten muutosten tekemistä sähköiseen asiointiin, rekisteriin ja työpöytäan. Mikäli lakimuutoksen edellyttämiä muutoksia ei ole tehty 1.1.2026 mennessä, joudutaan rekisteröinnit tekemään aluehallintovirastoissa väliaikaisratkaisulla manuaalisesti. Tämä aiheuttaa siirtymävaiheen ajaksi lisäresurssin tarvetta ja saattaa aiheuttaa osaltaan merkittävää viivästystä rekisteröintiprosessiin sekä painetta korottaa rekisteröintimaksuja. Lisäksi ehdotetun muutoksen vuoksi aluehallintovirastoille aiheutuu lisäksi kustannuksia palveluntuottajille ja kunnille annettavan ohjeistuksen lisääntymisestä, oppaiden ja verkkosivujen ohjeistusten päivityksestä sekä sähköisten järjestelmien muokkaamisesta aiheutuvasta työstä.

Aluehallintovirastot katsovat, että lakimuutos olisi hyvä saattaa voimaan vasta 1.1.2027 nykyisen lupamenettelyn siirtymäajan päätyttyä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Ylijohtaja

Merja Ekqvist

Johtaja

Marja-Liisa Keski-Rauska

Tämä asiakirja ESAVI/9527/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/9527/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Keski-Rauska Marja-Liisa 28.08.2025 09:30

Ratkaisija Ekqvist Merja 28.08.2025 11:20